Nr. 10 (44) Vilnius 1939 m. kovo 7 d. II metai

ŪKININKAS

::: SAVAITINIS „AIDO“ PRIEDAS ŪKININKAMS :::

Kodėl sodas reikia tręšti

Visi vaismedžiai: obelys, kriaušės, slyvos, vyšnios ir čeresnės vienoje vietoje auga greitai, gražiai ir kasmet duoda vaisius, kitoje vietoje atvirkščiai. Tos pačios veislės ir atmainos vaismedis pas vieną ūkininką esti gražiai išsivystęs, o pas kitą visai silpnai. Šie skirtumai pasireiškia dėl to, kad vienoje vietoje vaismedžiai auga derlingoje žemėje, o kitoje — visai menkoje, išalintoje. Kai vaismedis patenka į derlingą, neperšlapią ir nepersausą vietą, tada jis auga greitai, gražiai, kasmet žydi ir užmezga daug vaisių. Kai patenka į menką žemę, pavyzdžiui, smėlį, tada auga labai pamažu, dar jaunas būdamas apsamanoja, silpnai žydi, mažai ir nekasmet duoda vaisių. O tie vaisiai esti maži, neturi gražios spalvos ir sultingumo. Kodėl blogoje žemėje vaismedžiai blogai auga ir blogus derlius duoda?

Vaismedžiai, taip kaip ir visi augalai, turi maitintis. Maistą augalai ima šaknimis iš žemės. Juo žemėje maisto daugiau, juo geriau, greičiau augalai auga ir geresnius derlius duoda. Geresnėje žemėje to maisto daugiau, todėl joje viskas auga gerai ir greitai. Augalų maistas susidaro iš šių dalių: azoto, fosforo rūgšties, kalio ir kalkių (kalcio). Jie tik tada gerai auga, kai žemėje pakankamai randa visų šių maisto dalių. Jeigu, pavyzdžiui, kurios nors vienos dalies trūktų, tai net jeigu likusiųjų būtų ir labai daug, tai dėl tos vienos dalies stokos vistiek sodas blogai augs ir duos blogus derlius. Tačiau vienaip atrodys, kai truks azoto, kitaip, kai truks kalio ir dar kitaip, kai truks fosforo rūgšties. Vienas mokslininkas padarė tokius bandymus. Jis paėmė penkias obelaites ir pasodino jų kiekvieną į atskirą didelį vazoną, pripildytą visai švariu smėliu. Taigi obelaitės buvo pasodintos į tokią žemę, kurioje visai nebuvo maisto. Viena obelaitė buvo laistoma vien švariu vandeniu, kita vandeniu, kuriame buvo ištirpusio azoto ir fosforo rūgšties, trečia fosforo rūgšties ir kalio tirpiniu, ketvirta azoto ir kalio tirpiniu ir penkta azoto, kalio ir fosforo rūgšties tirpiniu. Po kiek laiko kiekviena obelaitė kitaip atrodė. Taigi tuo būdu buvo galima įsitikinti, kaip obelaitės auga, kai joms trūksta visų maisto medžiagų, kaip auga, kai trūksta vienos kurios maisto medžiagos ir kaip auga, kai yra pakankamai visų maisto medžiagų. Ta obelaitė, kuri buvo laistoma vien švariu vandeniu, visai nebeaugo ir pamažu nyko, džiūvo. Ta obelaitė, kuri negavo fosforo rūgšties, irgi blogai augo. Ta obelaitė, be to, dar turėjo labai mažai vaisinių pumpurų. Tie pumpurai vėlai išsivystė, taigi obelaitė vėlai sužydo. Žiedų daug nukrito, o iš užsimezgusių išaugo menkučiai, silpni ir negardūs vaisiai, nors obelaitė buvo geros atmainos. Iš to aišku, kad **trūkstant fosforo rūgšties vaismedžiai užmezga labai mažai vaisinių pumpurų, taigi turi mažai žiedų, daug jų nukrenta, o likę išsivysto į menkus vaisius.** Blogai augo ir ta obelaitė, kuri negavo kalio. Jos lapai nudžiūvo perankstí, be to, jie buvo visą laiką išbalę, be ryškios žalios spalvos. Bet tas svarbiausia, kad obelaitė, negavusi kalio, davė labai blogus vaisius. Tie vaisiai peranksti nukrito ir buvo visai neskanūs. Taigi **stokojant kalio negali gerai išsivystyti vaisiai: jie peranksti nukrenta ir esti visai neskanūs.** Menkai augo ir ta obelaitė, kuri negavo azoto. Jos lapai buvo išbalę, pageltę, sirgo, kaip sakoma, skleroza („mažakraujyste“). Ta obelaitė užmezgė labai mažai vaisinių pumpurų, todėl silpnai žydėjo. Vaisiai, nors belaiko ir nekrito, tačiau buvo maži ir rūgštūs. Taigi **stokojant azoto vaismedžiai mažai mezga vaisinių pumpurų, silpnai žydi, vaisiai esti maži ir blogo skonio.** Žinoma, ta obelaitė, kuri gavo azoto, fosforo ir kalio, auga gražiai, o vaisiai buvo dideli, sultingi ir skanūs.

Iš to jau aišku, kad stokojant kurios nors vienos maisto medžiagos ne tik kad blogai auga vaismedžiai, bet dar jie menkai žydi, blogai mezga žiedus, negali išvystyti, užauginti vaisių arba užaugina menkus, neskanius. Todėl *norint, kad vaismedžiai gerai augtų, duotų kasmet daug ir gerų vaisių, reikia, kad dirvoje nuolat būtų pakankamai visų trijų maisto medžiagų.* Bet ir derlingiausioje žemėje augdami medeliai kasmet ją alina, nes kasmet paima iš jos daug maisto medžiagų. Laikui bėgant tos medžiagos žemėje visai sumažėja. Tada ir vaismedžiai pradeda nykti, nustoja davę vaisius. Norint, kad ir derlingoje žemėje augą vaismedžiai visą laiką gražiai augtų ir gerai derėtų, reikia kasmet tai dirvai duoti tiek maisto medžiagų, kiek jų per metus ten augą vaismedžiai paima Tada maisto medžiagų kiekis žemėje nuolat bus pastovus, pakankamas. Tada ir medeliai kasmet augs vienodai. Kasmet jie vienodai žydės ir kasmet duos vienodą kiekį vaisių, žinoma, jeigu kuriais nors metais nepakenks jiems perdidelė sausra, vėjai, šalnos arba kitos priežastys neatsiras. Jeigu žemėje jau prieš vaismedžių pasodinimą nebuvo pakankamai maisto medžiagų, tai pirmiausia ta žemė reikia taip įtręšti, kad joje būtų pakankamas kiekis maisto medžiagų, o vėliau taip tręšti, kad tos medžiagos žemėje nesumažėtų.

Kadangi vaismedžiai kasmet iš žemės paima tam tikrą kiekį maisto medžiagų, todėl *vaismedžiai reikia kasmet tręšti*, vadinasi, kasmet reikia papildyti maisto medžiagų ištekliai. O kas gi sudaro tas augalų maisto medžiagas?

Aišku, visiems ūkininkams žinoma, kad augalų maisto medžiagos randasi, gyvulių mėšle ir mineralinėse (dirbtinėse) trąšose. Todėl sodas kasmet reikia tręšti gyvulių mėšlu ir mineralinėmis trąšomis.

Kiek kurių trąšų duoti kiekvienam medžiui, sunku iš kalno nustatyti, nes tai pareina nuo to, kokia dirva ir kokio amžiaus ir ūgio medis. Suprantamas dalykas, riebesnėse žemėse ir jaunesniems ir žemesniems medžiams trąšų duodama mažiau ir — atvirkščiai.

Kol vaismedžiai dar jauni, jų tarpuose sodinama daržovės, bulvės ir kiti šakniavaisiai. Šiems augalams kasmet, o jei žemė pakankamai derlinga, kas antri metai riebiai iš rudens patręšia mėšlu. Be to, kiekvienam 100 kv. metrų dar duoda kasmet šių trąšų: superfosfato 2 — 3 kg., 40% kalio druskos $1^1/_2$ — 2 kg., salietros 1—$1^1/_2$ kg.

Kai medžiai tiek užauga, kad tarp jų sodinti daržoves ir šakniavaisius nebeišsimoka, tada naudinga kas treti metai duoti kiekvienam 100 kv. metrų 400 kg mėšlo ir kasmet šių trąšų: superfosfato 3—4 kg., 40% kalio druskos 3—4 kg., salietros 2 kg.

Kai tręšiama mėšlu, salietros galima neduoti. Be to, slyvoms ir vyšnioms kas treti metai naudinga rudenį duoti kiekvienam 100 kv. metr. žemės po 8—15 kg degtų kalkių.

Trąšas išbarstyti galima rudenį ir pavasarį, kai sukasama aplink medžius žemė. Jei tręšiama ne visas sodo plotas, bet tik aplink kiekvieną medį skyrium, tada trąšas išskirstyti reikia tokiam plote, kokį užima medžio šaknys, o tas plotas bus kiek toliau, kur baigiasi medžio vainikas.

J. J.

ŪKIŠKOS NAUJIENOS

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Pašalpos kumetynų statybai

Praėjusiais metais buvo pradėta labiau remti kumetynų statyba. Šiam tikslui Žemės Ūkio Ministerija buvo paskyrusi dideles pašalpas, kurias dalijo Žemės Ūkio Rūmai. Praėjusiais metais visoje Lietuvos valstybėje buvo pastatyta 119 naujų kumetynų ir jų statybai remti pašalpų išmokėta 191 000 litų. Pagal ūkių didumą kumetynų pastatė: ūkiai nuo 10 ligi 20 ha žemės—16 kumetynų, nuo 20 iki 30 ha — 16 kumetynų, nuo 30—40 ha — 23, nuo 40 iki 50 ha — 16, nuo 50 iki 60 ha—9, nuo 60 iki 70—13, nuo 70 iki 100 ha — 21 ir nuo 100 iki 150 ha ūkiai 5 kumetynus. Visuose praėjusiais metais pastatytuose kumetynuose yra 231 butas. Prie progos pastebima, kad kumetynas, tai yra namas žemės ūkio darbininkams gyventi, dirbant jiems pas ūkininką. Tokiu būdu Lietuvos valstybėje žemės ūkio darbininkais yra labai susirūpinta, nes jiems statomi atskiri butai. Šiemet tų butų bus pastatyta dvigubai daugiau.

Pašalpos už purkštuvus

Žemės Ūkio Rūmai, norėdami labiau padėti ūkininkams sėkmingiau kovoti su sodų kenkėjais ir palengvinti purkštuvų įsigijimą, ūkininkams, perkantiems purkštuvus, duoda pašalpas. Pašalpa skiriama iki 50% purkštuvo kainos, bet nedaugiau kaip 60 litų už vieną purkštuvą. Praėjusiais metais per Žemės Ūkio Rūmus, šelpiant, buvo išplatinta 217 purkštuvų ir išmokėta 11.500 litų pašalpų. Šiemet purkštuvai su pašalpomis taip pat bus platinami. Norintieji purkštuvą įsigyti ir gauti už tai pašalpą, kreipiasi į apskrities agronomus, kurie išmoka pašalpas.

Atidaryti nauji Prekybos, Pramonės ir Amatų Rūmų namai

Šių metų vasario 18 d. buvo iškilmingai atidaryti naujai pastatyti Kaune moderniški Prekybos, Pramonės ir Amatų Rūmų namai. Tose iškilmėse, be ekonominių organizacijų ir jų vadovų dalyvavo dar dauguma Lietuvos vyriausybės narių su Respublikos Prezidentu A. Smetona ir Ministru Pirmininku V. Mironu priešakyje.

Iškilmėse dalyvavo nemaža ir užsienio valstybių įgaliotų svečių, pav.: Latvijos Prekybos ir Pramonės Rūmų pirmininkas Berzinis ir tų pačių rūmų gen. sekretorius Zalts, Latvijos Amatų Rūmu pirmininkas, Estijos Prekybos ir Pramonės Rūmų pirm. J. Puhkas, Lenkijos Prekybos ir Pramonės Rūmų Sąjungos pirm. inž. Klarneris, Vilniaus Prek. ir Pr. Rūmų pirmininkas, Karaliaučiaus Prek. ir Pr. Rūmų pirm. H. Jonas ir daug kitų aukštų svečių.

Ta proga Lietuvos Prekybos, Pramonės ir Amatų Rūmus sveikino Prezidentas A. Smetona, vietos didžiosios ekonomines bei ūkinės organizacijos ir užsienio svečiai atstovai.

Žemės Banko pelnas

Žemės Banko akcinis kapitalas sudaro 50 mil. litų. Kasmet Žemės Bankas iš savo piniginės apyvartos turi pelno. Tas pelnas 1936 m. siekė 1,2 mil. lt , 1937 m.—1 9 mil. lt. ir 1938 m.—2,1 mil. lt. Taigi Žemės Banko pelnas kasmet auga. Tačiau iki šiol jis tesudaro 4% nuo akcinio kapitalo.

Vilnų prekybai norima įsteigti akcinė bendrovė

Iki šiol Lietuvoje vilnas pirkdavosi iš ūkininkų patys audimo fabrikai. Daugiausia jų supirkdavo akc. b vės „Drobės" fabrikas. Jis supirko 1938 m. 38 250 kg vilnų už 174.097 lt. Tačiau toks vilnų supirkinėjimas yra nepatogus ūkininkams, nes retai esti tie supirkimai, o taip pat ir fabrikui nepatogus. Todėl dabar norima įsteigti atskirą vilnų prekybai akc. bendrovę, kuri supirkinėtų vilnas iš ūkininkų ir pardavinėtų fabrikams. Be to, dar tokia bendrovė galėtų skatinti ūkininkus pagaminti kaskart geresnę vilną.

Nors savo krašto vilnų suvartojimas tekstilės pramonėje pamažu auga, tačiau vis dar savos vilnos sudaro tik mažą visų pramonėje suvartojamų vilnų procentą. Pavyzdžiui, 1938 m. iš užsienio buvo įsivežta net 523.000 kg vilnų už 2.661.500 litų.

Avių ūkio reikalais besirūpinančios draugijos tvirtina, kad Lietuva greitu laiku galėtų pati pasigaminti iki 60% visų vilnų, suvartojamų krašto pramonėje, jei būtų žymiai išplėstas ir pagerintas avių ūkis savam krašte. Kad būsimoji bendrovė, kaip tiktai turės rūpintis vietinės pagerintos vilnos suvartojimo ir gamybos propaganda.

Lietuvos gelžkelių susisiekimas

Lietuvos geležinkeliai nuolat tobulinami ir plečiami. Todėl ir susisiekimas jais nuolat darosi patogesnis ir gausesnis.

1926 m. buvo dar tik 54 traukiniai, o jau 1938 m. — 124 traukiniai. Traukinių greitis 1926 m. buvo 65 km per valandą, o perniai jam 80 km. 1926 m. buvo 148 traukinių sustojimo vietos, 1938 m. — 205. Perniai traukiniais pervežta 4 milijonai keleivių, o 1 33 m. buvo pervežta 2 mil. Prekių pervežimas gelžkeliais taip pat nuo 1926 iki praėjusių metų padidėjo dvigubai.

Per tą laiką buvo pirkta daug naujų garvežių, keleivinių vagonų, ledainių ir automatrisų.

Dabar Kauno geležinkelių dirbtuvėse atliekami ne tiktai įvairūs gelžkelio riedmenų taisymai, bet taip pat daromi ir nauji keleiviniai vagonai ir automatrisos siauriesiems geležinkeliams.

Lietuvos gyventojų prieauglis 1938 m.

Per 1938 m , Centralinio Statistikos biuro duomeniniu, visoje valstybėje buvo 20.248 jungtuvės, gimė 57.951 kūdikis, mirė 32 256 asmens ir priaugo 25.695 asmens.

Lietuvos prekyba su užsieniais š. m. sausio mėnesį

Per šių metų sausio menesį Lietuva užsieniuose pirkosi įvairių prekių už 18.2 mil. litų. Per tą patį laiką ji užsieniams pardavė prekių už 19 mil. lt. Tokiu būdu sausio mėnesio užsienio prekyba Lietuvai davė 900 tūkst. litų pelno. Perniai sausio mėnesį buvo už 1/3 mil. litų daugiau pikta užsienyje, nei jam buvo parduota.

Ūkininkai apdovanoti ordinais

Lietuvoje ūkininko verslas laikomas garbingiausių ir tautai naudingiausių verslų tarpe, o patys ūkininkai — lygiai vertais žmonėmis, kaip ir kitų protinio darbo profesijų žmonės.

Todėl jau kelintą kartą Valstybės prezidentas didesnių tautinių švenčių progomis apdovanoja ordinais nusipelniusius, pavyzdingus ūkininkus.

Per šių metų nepriklausomybės šventę—vasario 16 d. Valstybės Prezidentas A. Smetona, žemės ūkio ministro J. Skaisgirio pristatymu, apdovanojo 47 ūkininkus Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordeno penktuoju laipsniu. Ordinais apdovanotųjų ūkininkų tarpe yra ūkininkai, turį mažus, vidutinius ir stambesnius ūkius. Apdovanotųjų tarpe yra taip pat ir dvi moterys, pavyzdingos šeimininkės.

Fordo automobilių dirbtuvės Lietuvoje

Nuolat gerėjant keliams ir kylant ekonominiam krašto pajėgumui, Lietuvoje sparčiai auga autobusų bei automobilių pareikalavimas ir tomis priemonėmis susisiekimas. Kasmet už automobilius Lietuva sumoka užsieniams pinigų sumas. Į Lietuvą dabar įvežami automobiliai įvairių užsienių firmų. Dėl automašinų įvairumo susidaro bereikalingų išlaidų ir nepatogumų. Lietuvoje veikia du dideli gumos fabrikai, bet jie negali sutvarkyti automobiliams padangų gaminimą, nes reikia dirbti daug padangų rūšių. Todėl gamyba labai pabranginama. Be to, sunku tinkamai su-

tvarkyti susidėvėjusių dalių pakeitimą ir pataisymą. Taigi norima įvesti automobilių įvežimui leidimus, ir leisti įvežti tiktai tinkamiausiomis pripažintų modelių automašinas. Suprantama, Lietuva negali įsteigti automobilių fabriko savam krašte, nes jo pastatymas pareikalautų labai didelių sumų ir jo veikimas neapsimokė, nes negalėtų tinkamai išplėsti gamybą. Be to, vis vien kai kurias dalis ir daugumą žaliavos tektų įsivežti iš kitų kraštų. Kadangi Fordo automobiliai yra tinkamiausi Lietuvos keliams ir jų kaina prieinamiausia, tai manoma šios firmos automobiliams teikti pirmenybę. Fordo automobilių atvežimo išlaidos labai pabrangina jų kainą. Būtų naudinga atvežti tiktai tas dalis, kurių negalima pagaminti, ir paskui automobilius montuoti (sudėstyti) vietoje. Šitokį sumanymą įgyvendinti pasiryžusi Amerikos Lietuvių Akcinė Bendrovė. Bendrovė Kauno priemiestyje Vilijampolėje statys Fordo automobilių montavimo dirbtuves. Į dirbtuves bus atvežamos tiktai Fordo automobilių dalys, ir jose bus automobiliai sudėstomi (sumontuojami). Kai kurios dalys vietoje bus ir gaminamos. Tokiu būdu tikimasi automobilių kainą žymiai sumažinti, jų dalių pakeitimą bei pataisymą palengvinti ir automašinų plitimą paspartinti. Dirbtuvėse per metus sumontuos 600 naujų automobilių. Jų pastatymas ir įrengimas atsieis apie 4 milijonus litų. Tokių dirbtuvių steigimui dabar vykdomi tyrinėjimai bei paruošiamieji darbai.

Svarbi ūkininkams knyga

Neseniai išėjo Kaune didelė 330 pusl. knyga, kaip „Ūkininko Patarėjo" priedas, pavadinta — „Žemės ūkio mašinos ir įrankiai". Kaštuoja tik 3 lt. Šioje knygoje smulkiai aprašomi visi žemės ūkio įrankiai ir mašinos, neišskiriant ir daržininkystės, sodininkystės, bitininkystės ir durpėms gaminti įrankiu ir mašinų. Šią labai naudinga knygą patariame įsigyti ir kiekvienam Vilniaus krašto ūkininkui. Ją bus galima pirktis ir Vilniuje lietuviškuose knygynuose.

MŪSŲ KRAŠTE IR KITUR

Pasaulinė sviesto prekyba

Sviestą gamina visi pasaulio kraštai. Tačiau vieniems jų trūksta savo sviesto, o kiti turi jo perteklių.

Daugiausiai įsiveža sviesto Anglija. Jos sviesto importas iš kitų kraštų sudaro apie 80% visų kraštų sviesto eksporto. Po Anglijos eina Vokietija, kuri importuoja apie 15% viso pasaulinio sviesto eksporto Ir tik apie 5% pasaulinio sviesto eksporto importuoja kiti kraštai: Palestina, Tunisas, Marokas, Belgija, Čekoslovakija ir t. t.

Taigi svarbiausia sviesto rinka yra Anglija, kuri sviesto kainas diktuoja visiems jį išvežantiems kraštams. Nors pačioje Anglijoje nemaža pagaminama sviesto ir toji gamyba vis auga, bet dar smarkiau auga ten sviesto suvartojimas. Anglijoje savo gamybos sviestas tesudaro 10% viso sviesto kiekis suvartojamo krašte. Sviesto įvežimas į Angliją kasmet vis didėja, todėl ir jo kainos neblogai išsilaiko, palyginus su kitų žemės ūkio gaminių kainomis.

Taip pat sviesto įvežimas didėja ir į Vokietiją nuo 1934 m., nors Vokietija ir savam krašte pasigamina didelius sviesto kiekius — apie 400.000 tonų per metus. Vokietijoje vidutiniškai vienas gyventojas per metus suvalgo 8,8 kg sviesto, o Anglijoje apie 11 kg.

Šios dvi svarbiausios sviesto importininkės atsivežė iš užsienių tokius sviesto kiekius tonomis:

	1938 m.	1937 m.
Anglija	483 006 to	478 322 to
Vokietija	92.200 „	86.800 „

Pastaraisiais metais pasaulinis sviesto eksportas siekia 600.000 tonų per metus.

Svietą eksportuojančius kraštus galima padalyti į pietų pusrutulio kraštus, kurių didžiausias eksportas esti žiemą, ir į šiaurės pusrutulio kraštus, kurių didžiausias eksportas esti vasarą. Tokiu būdu dviejų pusrutulių sviesto eksportas lygiai išsidėsto per metus. Pietų pusrutulio svarbiausi kraštai, eksportuoją daugiausia sviesto yra: Naujoji Zelandija — 1937 m. eksportavusi 156 000 to ir Australija — 83 000 to sviesto.

Dar didesnį sviesto kiekį eksportuoja šiaurės pusrutulio kraštai. Jų tarpe Europos kraštai eksportavo tokius sviesto kiekius:

	1937 m.	1938 m.	+ padid. — sumaž.
Danija	150 000 to	156 000 to	+40%
Olandija	53 000 „	51 000 „	— 4%
Švedija	23 500 „	28 600 „	+22%
Latvija	19 200 „	23 300 „	+21%
Lietuva	14 960 „	17.240 „	+15%
Suomija	14 000 „	17.100 „	+22%
Estija	13 300 „	14.700 „	+11%
Lenkija	8 000 „	13 000 „	+63%

Kiek pasaulyje pagaminama azotinių trąšų

Japonai apskaičiavo, kad 1937 m. visame pasaulyje buvo pagaminta sintetiniu būdu (fabrikuose) 3,76 milijonai tonų azoto. Dar 1931 m. azoto buvo pagaminta 1,36 mil. tonų mažiau nei 1937 m. Per ta laiką padidėjo kartu ir azotinių trąšų fabrikų skaičius iš 113 iki 145. Daugiau kaip 1/8 visos azoto gamybos tenka Vokietijai. Ji pagamina per metus 1,37 mil. tonų azoto. Po Vokietijos seka Japonija, kuri pagamina 0,49 mil to, toliau J. Am. Valstybės — 0,29 mil. to. Prancūzija — 0.24 mil to, Didžioji Britanija — 0,23 mil. to. Sovietų Rusija 0,18 mil. to ir Italija 0,15 mil. to azoto.

Anglija nustatė bekono kontingentus

Pirmam šių metų ketvirčiui Anglija nustatė bekono kontingentus visiems kraštams, kurie šią prekę eksportuoja į jos rinkas. Šie kraštai negalės peržengti, eksportuodami, nustatytų bekono kiekių. Paskiros valstybės gavo tokius bekono eksporto kontingentus kvintalais: Danija — 1.150.327, Olandija — 171.840, Lenkija — 138.473, Lietuva — 53.387, Čekoslovakija — 15.015, U.S.A. — 14.181, Estija — 13.347, Latvija — 12.181, Suomija — 508 ir Argentina — 6.673.

Odos išdirbimo kursai

Vilniaus — Naugardėlio Amatų Institutas Vilniuje kovo mėnesio 9 d. organizuoja Glubokuose (Głębokie) kursus, kurių metu klausytojai bus mokomi, kaip išdirbti avių kailiukus. Už mokslą per kursus nereikės mokėti. Visas išlaidas, susidariusias kursų organizavimo metu, padengs minėtas Institutas. Kursų klausytojus mokins amatininkų sąjungos nariai, geriausi odų išdirbimo specialistai. Būtų labai naudinga, kad ir iš mūsų krašto kas nors į tuos kursus nuvyktų ir pramoktų labai naudingo ir pelningo avių kailių išdirbimo darbo.

Panaikinama ritualinė mėsa

Dabar, kaip žinome, mūsų krašte ir visoje Lenkijoje gyvuliai, kurių mėsą vartoja žydai, piaunami vadinamuoju ritualiniu būdu. Piauna juos ir mėsinėja pagal žydų tikybos reikalavimus atskirose patalpose tam tikri žydai mėsininkai gan žiauriu būdu. Už tą ritualinę mėsą žydų tikybinės organizacijos gauna gerokai įplaukų. Dėl ritualinio gyvulių piovimo prieš kelerius metus Seimas buvo išleidęs tam tikrus įstatymus, kuriais suvaržyta įsigalėję žydų papročiai. Dabar šis įstatymas pakeistas. Pagal pakeistą įstatymą žemės ūkio ministras iki 1942 metų pabaigos kasmet paskirs, kiek kilogramų gyvo svorio gyvulių galima piauti pagal ritualinį būdą. Šiemet negalima bus daugiau tuo būdu gyvulių piauti, kaip ir pernai. O ateinančiais metais, iki 1942 m. kiekis bus mažinamas. Galop minėtų metų pabaigoje bus visai uždraustas. Ritualinis gyvulių piovimas ir mėsinėjimas jau yra uždraustas beveik visose Europos valstybėse.

Kiaušinių eksportas

Praėjusiais metais iš vadinamųjų Rytų vaivadijų eksportuota daugiau kaip 236 tūkstančiai kg kiaušinių už 370 000 auks. Daugiausia kiaušinių eksportuota iš Vilniaus krašto, būtent už 135.000 auks. Šio krašto kiaušiniai pasiekia vis naujas rinkas. Praėjusiais metais jie pasiekė Anglijos ir visą Vokietijos rinką, o dabar jau pateko į Italijos ir Čeko Slovakijos rinkas. Šiuo metu gauta ir šių valstybių naujų užsakymų. Būtent, šios valstybės užsisakė 220 tūkstančių kg kiaušinių. Šių valstybių susirūpinimas šio krašto kiaušiniais atsirado ryšium su kinų japonų karu. Reikia žinoti, kad kiniečiai eksportuodavo Europon labai daug kiaušinių. Dabar eksportas iš Kinijos smarkiai sumažėjo, nes ten vyksta karas ir kiniečiai mažiau jų pagamina, be to patys daug suvartoja.

Visuotini kooperatyvų susirinkimai

(Pabaiga).

5. Pelno padalinimas arba nuostolių sumokėjimas

Šį punktą reguliuoja kiekvieno kooperatyvo statutas. Paprastai valdyba pateikia pelno paskirstymo projektą susirinkimui, o šis priima arba atmeta. Visuose kooperatyvuose ne mažiau 20% pelno skiriama atsargos kapitalui. Likusią pelno dalį išskirsto nariams, kaip dividendą už pajų ir primokėjimą už įpirkimą. Neretai kooperatyvas savo pelną paskiria nuosavų namų statybai arba ir kitokioms fundacijoms. Kooperatyvo pelną skiriant, reikia žiūrėti, kad nebūtų jis paskirtas visai svetimiems reikalams. Nes būna ir taip, kad kooperatyvo pelną valdyba suprojektuoja paskirti svetimai mums organizacijai palaikyti arba tokiems tikslams, kurie nieko bendro neturi su vietos kooperatyvu ir jo narių gerove.

Blogiau su nuostoliais. Visuotinis susirinkimas turi nutarti, kaip juos sumokėti. Jei yra atsargos kapitalas, tai sumokama juo, jei jo nėra, tai priseina nuostolius atskaityti iš pajų.

6. Revizijos protokolas

Kooperatyvas yra visuomeniška organizacija. Jo veikla turi būti keno nors kontroliuojama, kad nariai būtų tikri, jog ten nėra suktybių, kad dirbama narių gerovei, o ne išnaudojimui.

Kooperatyvą kontroliuoja narių išrinkta revizijos komisija ir kooperatyvų liustracinė sąjunga. Kooperatyvai, pagal jų veikimo pobūdį, priklauso tai vienai, tai kitai kooperatyvų liustracinei sąjungai—patronatams.

Lenkijoje yra dvi tokios žinomesnės sąjungos—vartotojų bendrovėms „Społem", o pieninių, skolinamųjų kasų ir kitokiems ūkio kooperatyvams—„Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo Gospodarczych". Abiejų sąjungų centralės yra Varšuvoje, o skyriai didesniuose miestuose.

Jei kooperatyvas nėra įsirašęs jokion sąjungon, tai jį reviduoja Kooperatyvų Taryba, už ką priseina kooperatyvui brangiai sumokėti. Todėl kooperatyvai ir įstoja nariais liustracinėsna sąjungosna, kurios juos liustruoja ir globoja, o už tai ima nario mokestį.

Kiekvienas kooperatyvas bent kartą per metus turi būti liustruojamas. Bet dėl stokos revidentų, ne visi kooperatyvai susilaukia revizijos.

Po kiekvienos liustracijos atsiunčiamas kooperatyvui poliustracinis laiškas, kuriame nurodoma visi taisytinumai ir kooperatyvo negalavimai.

Per visuotinį susirinkimą tas laiškas turi būti paskaitytas, kad visi nariai sužinotų kooperatyvo būklę ir jo tvarką.

7. Statuto pakeitimas

Kiekvienas kooperatyvas turi savo statutą. Jį nariai priima ir patvirtina per pirmąjį visuotinį susirinkimą.

Bet gyvenimo praktikoje kartais prireikia kai kuriuos statuto punktus pakeisti arba įvesti naujus. Tai daroma per visuotinį narių susirinkimą. Nei taryba, nei valdyba patys vieni keisti statuto negali.

Kiekvieno kooperatyvo statutas, paprastai, turi įsidėjęs punktą, kaip tas statutas galės būti pakeistas.

Jeigu pakeitimas neliečia narių teisių arba nekeičia kooperatyvo tikslo bei veikimo priemonių, tai tokis pakeitimas galima įvykdyti paprasta atiduotų balsų dauguma.

Bet jeigu pakeitimas liečia narių teises, sakysime, padidina pajus, atsakomybę, įrašomuosius arba keičia kooperatyvo tikslus ir veikimo priemones, tada toks statuto pakeitimas gali būti įvykdytas tik $^3/_4$ atiduotų susirinkusių balsų dauguma.

Toks pakeitimas reikalingas taip pat ir revizinės sąjungos sutikimo.

Kiekvieną statuto pakeitimą turi valdyba tuojau pranešti registraciniam teismui, prisiunčiant tris protokolo nuorašus.

Dėl statuto pakeitimo nariai turi būti ypatingai budrūs. Čia reikia saugotis, kad nenutarti to, kas paskui būtų sunku įvykdyti. Ypač narių atsakomybė svarbus dalykas.

8. Kooperatyvo likvidacija

Jeigu savo noru nariai užsigeidžia sulikviduoti kooperatyvą, tai tą gali padaryti tik per visuotinį susirinkimą $^3/_4$ balsų dauguma nutarę, jei statutas nenumato didesnės daugumos. Toks nutarimas turi būti įvykdytas per du vienas po kito sekančius visuotinus narių susirinkimus. Antras susirinkimas turi būti sušauktas ne ankščiau kaip po dviejų savaičių po pirmojo.

Nutarus sulikviduoti kooperatyvą, reikia čia pat per visuotiną susirinkimą išrinkti likvidatorius.

Juo gali būti paskutinė kooperatyvo valdyba arba iš narių tarpo išrinkti žmonės.

Tuojau po antro nutarimo likvidatoriai turi pranešti registraciniam teismui ir Kooperatyvų Tarybai apie kooperatyvo likvidaciją ir persiųsti abu likvidacinio susirinkimo protokolus.

Apie kooperatyvo likvidaciją reikia taip pat tris kartus paskelbti spaudoje, o laikraščių numerius su skelbimais įsiūti į dokumentus.

Aptarę svarbesniuosius visuotinio susirinkimo darbotvarkės punktus, susipažinkime dabar su bendra visuotinių susirinkimų tvarka.

1) Kas ir kaip šaukia visuotinį susirinkimą

Metams pasibaigus, kiekvieno kooperatyvo valdyba turi sušaukti visuotinį narių susirinkimą. Tai paprastas visuotinis susirinkimas. Esti ir nepaprastų. Šie šaukiami pagal reikalą.

Paprastai susirinkimą šaukia, kaip jau minėjau, kooperatyvo valdyba savo nuožiūra.

Bet revizinė sąjunga, kuriai kooperatyvas priklauso, arba Kooperatyvų Taryba turi teisę pareikalauti iš valdybos sušaukti susirinkimą. Taip pat ir $^1/_{10}$ kooperatyvo narių gali pareikalauti, kad valdyba sušauktų susirinkimą.

Toks reikalavimas turi būti valdybai patiektas raštu, kuriame reikia nurodyti, kuo tikslu susirinkimas šaukiamas ir kokia bus jo darbotvarkė.

Jei valdyba minėtiems iniciatoriams reikalaujant nešauktų susirinkimo, tai jie gali po 6 savaičių sušaukti patys.

Susirinkimas šaukiamas bendru skelbimu, iškabinant jį viešoje vietoje, arba atskirais pranešimais kiekvienam nariui.

Visuotinį susirinkimą reikia paskelbti mažiausia už dviejų savaičių prieš numatytą terminą.

Skelbime arba pranešime turi būti nurodyta susirinkimo diena, valanda, vieta ir darbotvarkė.

2) Susirinkimo tvarka

Susirinkime gali dalyvauti tik kooperatyvo nariai ir Kooperatyvų Tarybos su revizine sąjunga atstovai. Kooperatyvo valdyba gali užsiprašyti ir svečių. Sprendžiamąjį balsą turi tik nariai.

Susirinkimui sutikus, galima patariamąjį balsą duoti ir svečiams bei atstovams.

Kiekvienas narys dalyvauja susirinkime asmeniškai ir turi tik vieną balsą.

Visų narių teisės lygios. Nutarimai gali būti tik dėl darbotvarkės punktų. Darbotvarkės susirinkimas pakeisti negali.

Jei nariai norėtų įvesti darbotvarkėn naują punktą, tai savo pageidavimą turi pareikšti raštu bent $^1/_{10}$ narių ir ne vėliau dviejų savaičių prieš susirinkimą.

Pirmininkauja visuotiniam susirinkimui Tarybos pirmininkas arba susirinkimo pašauktas kuris nors narys.

Susirinkimo pirmininkas pašaukia sekretorių surašyti protokolą ir kelis asesorius, kurie paskui už narius pasirašo po protokolu.

Susirinkimo pirmininkas perskaito visiems nariams darbotvarkę ir papunkčiui ją vykdo. Susirinkimo pirmininko pareigos yra svarbios ir atsakomingos. Nuo jo neretai pareina visas susirinkimas. Jis turi turėti daug takto, nujausti ir gerai orientuotis, kaip kada pasielgti. Kartais jis turi palaikyti diskusijas, kartais sutrumpinti. Apskritai, turi stengtis vispusiškai aptarti darbotvarkę, duoti nariams išsikalbėti, bet nenuvilkti susirinkimo iki vėlyvos nakties.

Valdyba ir taryba renkami slaptu balsavimu. Kiti nutarimai gali būti balsuojami rankų pakėlimu. Bet jei $^1/_{10}$ esančių reikalauja slapto balsavimo, tai jis turi būti slaptas.

Visi nutarimai turi būti surašyti susirinkimo protokole. Protokolan taip pat reikia įrašyti paskirų narių pasipriešinimą nutarimams, jei nariai to reikalauja. Susirinkimo protokolas turi būti įrašytas protokolų knygon ir pasi-

rašytas susirinkimo pirmininko, asesorių ir kitų statuto numatytų narių. Kiekvienas kooperatyvo narys turi teisę, kada tik nori, perskaityti visuotinio susirinkimo protokolą.

Visuotinio susirinkimo nutarimai privalomi visiems nariams.

Jei visuotinio susirinkimo nutarimas būtų priešingas statutui arba įstatymams, tai jis galima apskųsti apygardos taismui 6 savaičių laikotarpyje. Skundą įnešti gali kiekvienas narys, kuris pareiškė per susirinkimą protestą ir tas protestas buvo įrašytas protokolan.

Narys, kuris nebuvo susirinkime, gali įnešti skundą prieš visuotinio susirinkimo nutarimą tik tada, jeigu įrodys, kad jis buvo neteisėtai susirinkiman neįleistas, jeigu susirinkimas buvo neteisėtai sušauktas, arba nutarimas padarytas ne iš dienotvarkės punktų.

Susirinkimo nutarimą gali skųsti ir valdyba su taryba, arba revizinės sąjungos bei Kooperatyvų Tarybos atstovai.

Teismo sprendimas, panaikinąs visuotinio susirinkimo nutarimą, galioja visiems nariams.

Tai šitaip maždaug atrodo visuotini susirinkimai. Kaip matome, juose svarstoma daug svarbių, narius liečiančių klausimų, todėl ir narių dalyvavimas jame yra būtinas. Numoti ranka į visuotinį susirinkimą negalima, nes paskui gali priseiti gailėtis.

Kaip valdyba su taryba, taip ir nariai turi visuotiniam susirinkimui gerai pasiruošti. Visi valdybos pranešimai turi būti aiškūs, trumpi ir išsamūs.

Narių diskusijos turi būti ne asmeninės neapykantos, bet kooperatyvo gerovės padiktuotos.

Nariai prieš susirinkimą tegul gerai susipažįsta su balansu, kad paskui galėtų valdybai patiekti rimtus ir pamatuotus klausimus ir galėtų svarstyti kooperatyvo būklę.

Balansas—metinė apyskaita jau dvi savaites prieš susirinkimą padedamas kooperatyvo buveinėje nariams peržiūrėti ir susipažinti. Taigi tegul nariai ta teise ir pasinaudoja. Tik reikia daugiau drąsos ir susiinteresavimo.

Kur kooperatyvus valdo mūsų žmonės, ten mes net ir perdaug drąsūs. Bet kur valdybose sėdi visokie ponaičiukai, ten mūsų balso kaip ir nėra. Tokių kooperatyvų nariai, keliese susirinkę, savo tarpe kalnus verčia, daug moka pakalbėti ir pasiginčyti, daug randa kooperatyve negerovių ir taisytinumų, bet kai gauna progos per visuotinius susirinkimus būti, tai viešumon iškelti ir pataisyti negali — nutyli.

Visi kiti už mus kalba, valdybas renka, nutarimus praveda, o mes tylime, lyg kas burnas būtų užrišęs.

Jau pats laikas būtų ir mūsų nariams sukrusti ir patiems savo reikalais pasirūpinti.

Jeigu esame kooperatyvų nariais, tai ir naudokimės kooperatyvų narių teisėmis ne tik pirkdami ir parduodami saviems kooperatyvams, bet ir valdybas rinkdami ir nutarimus darydami.

Kai mes parodysime daugiau susiinteresavimo, daugiau aktyvumo, tai ir mūsų krašto kooperatyvų veidas žymiai pasikeis.

Netvarkys tada mūsų reikalų svetimi mums žmonės, bet mes patys savimi pasirūpinsime ir mūsų gerbūvis atsistos ant stipresnių kojų, o mūsų kooperatyvų šeima padidės naujais vienetais. *Kooperatininkas.*

Sėkime daugiau seradėlės

Seradėlė yra visiems gerai pažįstamas pašarinis augalas. Tačiau ji mūsų krašte nėra labai paplitusi. Tik retas ūkininkas pasėja jos nedidelius sklypelius. Daugelis ūkininkų yra klaidingai įsitikinę, kad seradėlė yra jautrus augalas ir gana retai geriau uždera. Tikrumoje seradėlė yra visai nejautrus augalas. Uždera beveik kiekvienoje dirvoje, išskyrus labiau kalkingas. O kaip pašaras seradėlė yra labai gera. Žalia seradėlė yra labai geras pašaras karvėms, avims ir kiaulėms. Šienas iš seradėlės irgi gaunamas labai geras, kurį visi gyvuliai ėda su dideliu noru. Seradėlė yra ne tik gardus, bet ir maistingas pašaras. Štai dobilų šienas turi tiek virškinamųjų medžiagų: azotinių — 7%, baltymų — 4,5%, riebalų — 1,2%, beazotinių — 25,3%, narvelienos — 11,7%, o 100 kg šio šieno turi 28,5 kg krakmolinių vienetų. O seradėlės šienas turi: azotinių medžiagų — 11,4%, baltymų — 9,2%, riebalų — 2%, beazotinių — 21%. narvelienos — 13%, o 100 kg seradėlės šieno turi 32 kg krakmolinių vienetų. Matome, kad seradėlės šienas yra daug maistingesnis už dobilus. Be to, dobilai yra sunkiau virškinami, negu seradėlė. Taigi seradėlė yra geresnis pašaras už dobilus.

Seradėlė sėjama dažniausiai lengvose, smėlio žemėse, kur dobilai blogiau uždera. Sunkesnėse dirvose rečiau sėjama, nes šiose dirvose gerai dera ir dobilai. O dobilai visuomet duoda didesnį derlių negu seradėlė.

Seradėlė sėjama viena ir į kitus augalus kaip įsėlis. Kaip įsėlis ji dažniausiai sėjama į rugius. Žemė seradėlei turi būti labai švari. Ypač švarios dirvos reikalauja, kai sėjama viena, nes ji lėtai dygsta, todėl ją greit piktžolės užstelbia. Labiausia seradėlė bijo varpučio („pirnyko") ir svėrių. Taigi, norint susilaukti gero seradėlės derliaus, reikia ją sėti tiktai į švarią dirvą. Tai pirma sąlyga. Antra, tai dirvos tręšimas. Nualintoje, nors ir švarioje dirvoje seradėlė gerai neužderės. Norint gauti geresnį seradėlės derlių reikia dirva patręšti fosforinėmis ir kalinėmis. Dėl to seradėlei skirta dirva reikia patręšti supertomasina ir kalio druska. Bet ir švarioje ir gerai įtręštoje dirvoje seradėlė gali neužderėti. Būtent, jeigu seradėlė sėjama pirmą kartą, vadinasi, toje vietoje, kur dar ji niekuomet neaugo, tai ir geroje dirvoje neužderės, nes joje nebus bakterijų, kurios apsigyvena seradėlės šaknyse ir parūpina jai iš oro azoto. Mat, seradėlė, kaip ir dobilai, lubinas ir kiti ankštiniai augalai, azotą ima iš oro, padedant minėtoms bakterijoms, gyvenančioms šaknyse. Kai tų bakterijų dirvoje nebūna, tada jų neatsiranda ir šaknyse, dėl to seradėlė negali paimti azoto, o be jo negali augti. Dėl to, jeigu seradėlė sėjama naujoje vietoje pirmą kartą, tai į tą dirvą reikia atvežti žemių iš tos vietos, kur seradėlė augo ir gerai derėjo. Ta žemė naujoje vietoje reikia išbarstyti, kad ji užsikrėstų bakterijomis.

Seradėlė dera po bet kurių augalų. Dėl to ji gali būti sėjama po kiekvieno augalo, jeigu tik dirva yra švari, gerai patręšta ir jau turi minėtų bakterijų.

Sėjant seradėlę vieną, reikia apie 60 kg. sėklos. Sėjama seradėlė į gerai susigulėjusią žemę. kad sėklos gautų daug drėgmės, greičiau išbrinktų ir pradėtų dygti. Pasėjus naudinga seradėlė privoluoti, o vėliau kad lengvomis akėčiomis suakėti.

Sėjant seradėlę į rugius, reikia pasėti ne mažiau kaip 50 kg. geros sėklos. Jeigu sėkla kiek menkesnė, tai sėti reikia dar tankiau. Sėjant į rugius, reikia nesuvėluoti sėjos, kad nepasisėtų į sausą dirvą. Kadangi lengvos smėlio dirvos visuomet esti sausesnės, negu sunkesnės, tai į jas ypatingai reikia nepavėluoti sėjos. Pasėjus sėklą į rugius, jos įakėti negalima. Dėl to seradėlė reikia sėti tuo metu, kai dar žemė yra visai minkšta ir drėgna. Geriausia, kai seradėlė pasėjama tuo metu, kai sėkla gali savo svoriu įsiskverbti į žemę. Taigi sėkla reikia sėti tuo metu, kai tik sniegas nutirpsta ir viršutinis žemės sluoksnis yra labai minkštas, šlapias ir beveik dar praskiestas.

Seradėlė yra ne tik geras pašaras, bet ir vertinga trąša. Dažnai rugiuose pasėta seradėlė rudenį kiek nuganoma ir vėliau apariama kaip žalia trąša. Aparta seradėlė praturtina dirvą visomis maisto medžiagomis, o ypatingai azotu. Bet ir pašarui nupiauta seradėlė palieka dirvą gana gerai įtręštą, nes turi daug ir ilgų šaknų, be to, šaknyse bakterijos sukrauna gana daug azoto.

Dėl to po seradėlės dera visi augalai, ypač bulvės ir rugiai. Taigi ir šiuo atveju seradėlė yra naudingas augalas. Besiartinant pavasariui, ūkininkai turi pagalvoti apie seradėlės sėją ir jau dabar turi pasirūpinti geros sėklos. *J.*

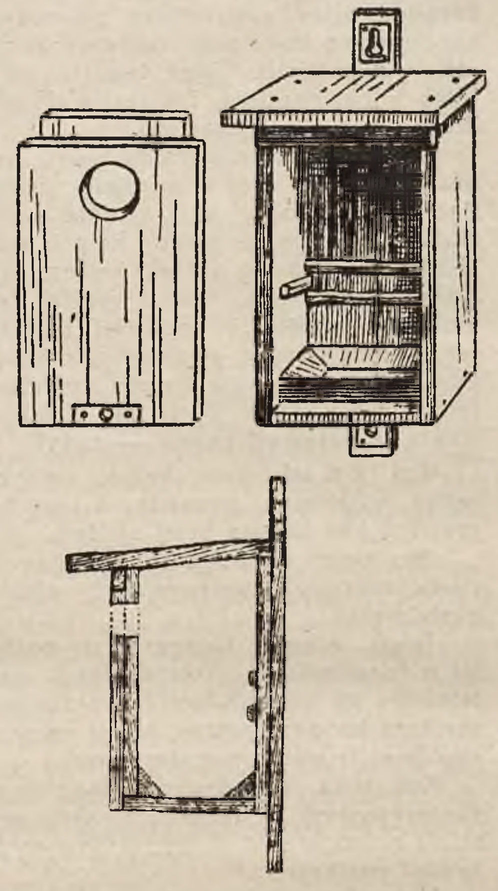
Skaitykite Ūkiškas knygas ir laikraščius ir mokykitės naudingai ūkininkauti.

JAUNŲJŲ ŪKININKŲ TALKA

Inkilai paukščiams

Paukščiai ūkininkui yra labai dideli padėjėjai. Jie naikina visokius labai žalingus augalų kenkėjus. Jeigu paukščių nebūtų, tai mūsų sodai, daržai ir apskritai visi augalai labai greit pranyktų, nes juos sunaikintų kenkėjai. Dėl to laukiniai paukščiai visuose kraštuose yra labai saugojami. Neleidžia jų niekam naikinti arba trukdyti jiems dagintis, veistis. Be to, dar sudaromos jiems kuo palankiausios sąlygos, kad jie apsigyventų arti namų, arti daržų, soduose. Daromi jiems visoki dirbtini lizdai, namukai, inkilai. Ieškoma būdų, kaip paukščius arčiau sodybų, laukų ir sodų privilioti ir apgyvendinti. Tos pastangos daromos ne dėl malonumo, bet dėl to, kad praktika parodė, jog jokiais nuodais ir kitokiais būdais visokių kenkėjų neišnaikinsi ir nuo jų neapsiginsi, jeigu nebus paukščių, jeigu jie žmogui nepadės naikinti. Taigi paukščiai yra labai svarbūs ūkininko pagalbininkai. Dėl to ūkininkas privalo jais susirūpinti, kad jų aplink sodybą būtų kuo daugiausia. Paukščius prisivilioti galima tik tuo atveju, kai jų neskriaudžiama ir kai jiems parūpinama tinkama vieta apsigyventi, susisukti lizdas. Pirmiausia negalima paukščių skriausti. Ypatingai vaikams reikia išaiškinti ir uždrausti paukščius skriausti. Lizdų ardymas, jaunučių paukštelių arba kiaušinių ėmimas iš lizdo, kilpų ir visokių sląstų statymas paukščiams gaudyti, svaidymas pagaliais ir t.t. yra begalo biaurus, žiaurus, nežmoniškas pasielgimas. Kaip vaikai, taip ir suaugę reikia kuo griežčiausiai atpratinti nuo tokių žvėriškų įpratimų. Be to, paukščiams reikia prigaminti kuo daugiausia tinkamų vietų lizdams sukti. Tam tikslui geriausia tinka inkilai, kitur dar paukščių aviliukais vadinami. Inkiluose apsigyvena tik tie paukščiai, kurie miške mėgsta gyventi įvairiuose medžių urvuose, išpuvusiose vietose. Tokių paukščių yra daug, net keliolika. Tačiau norint, kad paukštis inkile apsigyventų, reikia, kad inkilas būtų toks, kokį paskiros paukščių rūšys mėgsta ir kad jis būtų tinkamoje vietoje pakabintas. Mokslininkams ilgai teko daryti įvairius bandymus ir mėginimus, kol buvo surasta atitinkami inkilai paskiroms paukščių grupėms. Dabar yra penkios inkilų rūšys. Tuose inkiluose gali apsigyventi visi paukščiai. Viena nuo kitos inkilų rūšys skiriasi tiktai savo erdvumu, platumu ar aukštumu. Bet inkilo išvaizda visuomet pasilieka ta pati, kaip parodyta aukščiau dedamuose brėžinėliuose.

Inkilas, kaip matome, padarytas iš lentelių. Priešakinė inkilo sienelė, kurioje yra skylė paukščiui įeiti ir išeiti, galima išimti Ta sienelė sudaryta iš dviejų lentelių, kartu sukaltų. Viršutinė lentelė, prikalant prie inkilo

šonų, atsigula ant šoninių briaunos, o apatinės briaunos turi sutapti su šoninių šonais. Viršuje, gale, prie stogelio randasi siaura, skersai prikalta lentelė, po kuria palenda priešakinės sienelės apatinė lentelė. Apačioje ši sienelė prisukama šriubeliu. Tokiu būdu ši sienelė išimama ir inkilas išvalomas. Smulkmenos, kaip inkilas padaromas, nurodyta brėžinyje.

Jaunųjų ūkininkų veikla 1938 m.

Šiuo metu Lietuvoje veikia iš viso 1.200 jaunųjų ūkininkų rateliai, kuriuose yra 38.000 narių, neskaitant ratelių vadovų ir kitų pareigūnų. Pereitais metais buvo padaryta daugiau kaip 10.000 narių visuotinių susirinkimų, apie 4.500 ratelių valdybų posėdžių, daugiau kaip 1.600 pramogų, apie 750 ekskursijų ir apie tiek pat įvairių kursų. Rateliuose skaityta apie 17.000 paskaitų ir referatų, suruošta apie 1.300 įvairių konkursų ir t. t. Praėjusią vasarą daugiau kaip 16.000 jaunųjų ūkininkų augino daržoves, apie 8.000 — šakniavaisius, apie 200 — javus, apie 1.500 — vaismedžius, apie — 5.000 paukščius ir daugiau kaip 1.500 gyvulius, keli šimtai darė įvairius bandymus. Viso jaunieji ūkininkai praėjusią vasara įvairių augalų pagamino-išaugino už 581.000 litų. Pernai jaun. ūkininkai turėjo apie 130 sėklyčių, 12 kooperatyvėlių, 40 orkiestrų, 11 chorų, 9 sporto komandas, 5 javų valymo punktus, 6 medelynus, 3 rateliai leido savo laikraštėlius. Įvairaus turto rateliai pernai turėjo už 258.000 litų. Visų knygų rateliai turi daugiau kaip 12.000 egz.

Apie 20.000 narių dalyvavo parodėlėse ir apie 17.000 gavo premijas, kurių bendra vertė sudaro 45.000 litų. Jaunieji ūkininkai su savo rankų darbo gaminiais dalyvavo tarptautinėje amatų parodoje Berlyne, kur irgi gauta nemaža vertingų premijų. Ratelių Sąjunga kasmet padeda mokintis nemažam ūkininkų skaičiui. Pernai pašalpas gavo 147 nariai, kurie mokėsi mokyklose. Jiems išduota 47.000 litų pašalpų. 1940 metais jaunieji ūkininkai švęs pirmąjį savo dešimtmetį, nors pirmieji rateliai buvo įsteigti 1929 metų rudenį. Jau iš šitos trumpos praėjusių metų apžvalgėlės matosi, kokį didelį ir svarbų darbą dirba Lietuvos valstybės jaunieji ūkininkai ir kokią didelę vagą jie jau yra išvarę per pirmąjį 10-metį, kaip prisidėję prie Lietuvos žemės ūkio kultūros pakilimo. Kaip būtų ir mums malonu ir džiugu, jeigu ir mes galėtume panašiai susiorganizavę dirbti ir savo brolius 10-mečio proga organizuotai sveikinti. Deja. Mūsų krašte naktis be aušros.

Pamidorų ir gėlių rasodos auginimas

Reikia surasti medinę dėžutę, kuri būtų apie 25 cm. gilumo ir tilptų ant lango. Gėlėms daiginti tinka ir moliniai vazonėliai. Dėžutės dugne reikia padaryti kas 5 cm į visas puses skylutės. Ant dėžutės ar vazono dugno pripilti smulkesnių plytos ir molinių puodų šukių, kad tas sluoksnis būtų apie 2 cm storumo. Ant to sluoksnio duoti geros, derlingos žemės. Gėlėms žemė reikia sumaišyti su smėliu (2—3 dalys žemės ir 1—2 dalys smėlio). Žemės reikia pripilti tiek, kad iki kraštų liktų 1—3 cm laisvos vietos. Žemę gerai sulyginti ir dėžutę pastatyti pirkioje ant lango, toliau nuo stiklo. Dėžutė turi stovėti ant kojų arba bent ant pagaliukų, kad iš apačios per skylutes galėtų įeiti oras ir išbėgti laisvai vanduo.

Ant sulygintos žemės reikia išsėti sėklas. Sėti nelabai tankiai ir lygiai. Pamidorų sėklas reikia pridengti pusė centimetro drėgnu smėliu. Gėlių sėklas reikia pridengti lengva žeme (sumaišyta su smėliu) arba irgi smėliu. Labai smulkios sėklos visai nepridengiamos. Jos prisidengs, apsivels žemėmis, kai bus laistomos. Sėklas pridengus, žemė lengvai priplojama ir smulkiu purškintuvu palaistoma. Laistant reikia žiūrėti, kad vanduo kristų labai smulkiais lašeliais, beveik kaip rūkas. Laistyti reikia taip dažnai, kad žemė visa laika būtų drėgna, bet ne šlapia. Dėžutės ir vazonėliai visą laiką turi stovėti šviesiausiame lange. Tamsumoje išauga ploni, ilgi, silpni diegeliai, kurie nulinksta. Kaip tik sėklos sudygsta, tuojau reikia jas persodinti, nes tankiai augdami diegeliai išauga silpni, mažai vertingi. Pamidorus persodinti reikia taip retai, kad vienas diegas nuo kito būtų per 5 cm. Gėles persodinti reikia į atskirus vazonėlius.

SVEIKATA UŽ AUKSĄ BRANGESNĖ

Ligoninė visai Lietuvai.

Per 21-rius nepriklausomo gyvenimo metus Lietuva padarė didelę pažangą sveikatingumo srityje. Visame krašte išaugo nemažas gydytojų būrys ir įsteigta daug naujų ligoninių. Gerėjant medicinos pagalbai Lietuvoje, pastebėtas mirimų džiova ir kūdikių mirtingumo sumažėjimas.

Didžiulis darbas Lietuvos sveikatingumo kelime yra naujų klinikų statyba Kaune. Tai bus milžiniški pastatai, kurie su visais medicininiškais įrengimais atseis apie 13 milijonų litų. Klinikos pradėta statyti 1937 metais ir bus pabaigtos šiemet rudenį. Plotas, kurį užima klinikos su parku (sodu), yra daugiau kaip 13 ha žemės. Naujos klinikos turės apie 700 lovų. Jos aptarnaus pirmoje eilėje Kauno ir apylinkių gyventojus. Be to, į jas bus suvežami visi sunkiai sergą ligonys iš visos Lietuvos, nes čia bus visų specialybių skyriai, kurių mažose ligoninėse nėra. Gydymas bus visiems prieinamas. Klinikos turės: rentgeno, radijaus, elektroterapijos skyrius, priešdujinę ambulatoriją (slėptuvę). Po pastatais bus požeminės galerijos, kad nereikėtų ligonių vežioti per orą.

Klinikose netik bus gydomi ligonys, bet taip pat čia bus ruošiami įvairūs specialistai gydytojai. Čia bus medicinos mokslo židinys. Tai yra iki šiol didžiausia statyba Lietuvoje.

Statybos darbą veda savi inžinieriai ir savi darbininkai. Statybai sunaudota 6 milijonai plytų, 4 milijonai 800 tūkstančių kilogramų cemento, 2 mil. 500 tūkst. kg kalkių, 2 mil. 100 tūkst. kg geležinių sijų, 32 tūkst. kūb. metrų žvyro, 2.400 kv. metrų miško medžiagos ir atlikta 40 tūkst. kūb. metrų žemės darbų. Jeigu sunaudotomis plytomis išklotume plentą, jis turėtų būti 1.500 kilometrų ilgumo. Tie 13 milijonų litų, kurie išleidžiami klinikų statybai, atneš šimteriopą naudą krašto sveikatai ir mokslui.

Apie geltligę.

Geltligė daugeliui pažįstama liga. Pastebėta, kad musų krašte geltlige daugiausia serga kovo ir balandžio mėnesiais. Todėl dabartinį laiką ligų atžvilgiu galima būtų pavadinti geltligės, reumatizmo ir pleurito sezonu.

Geltligė taip vadinama todėl, kad ligonio, sergančio šia liga, kūnas pasidaro geltonas arba geltonai bronzinis. Pirmiausia pagelsta akių baltuma, burnos ir gomurio gleivinė, o paskui nusidažo geltonai ir visa oda. Šlapumas paprastai esti tamsios spalvos, kaip tamsus alus. Oda pradeda niežtėti, pulsas pasidaro lėtas, apie 60 kartų per minutę. Ligonis kartais būna neramus, kepenys (jaknos) padidėja, todėl ligonis skundžiasi, kad skauda po krūtine duobutėje ir dešinėje pusėje.

Įvairios yra šios ligos priežastys, todėl ir įvairus gali būti jos gydymas. Geltligė yra kepenų (jaknų) arba tulžies latakų liga. Kepenys yra labai svarbus virškinimo organas, kuris gamina įvairius virškinančius syvus ir pačią tulžį, kuri tam tikrais latakais patenka į žarnas. Tulžis ypač reikalinga riebalams virškinti.

Jeigu tulžies latakai dėl tam tikrų priežasčių susiaurėja arba užsikemša tulžies akmenimis, tai tulžis, negalėdama pereiti į žarnas, patenka į kraują.

Kraujas išnešioja ją po visą kūną ir nudažo visus organus geltona tulžies spalva. Perdidelis tulžies kiekis kraujuje užnuodija visą kūną, sukelia tam tikrą ligonies neramumą, ūpo pablogėjimą ir pulso pretėjimą.

Geltlige dažniausia susergama suvalgius netinkamo sugedusio maisto, užsinuodijus grybais, fosforu arba apsivalgius riebių valgių. Pirma susergama skilvio kataru, o paskui ir žarnų bei tulžies latakų uždegimu. Kartais geltligę pas senus žmones sukelia skilvio vėžys, persimetęs į kepenis.

Jeigu geltligės priežastimi yra tulžies akmens, tai liga prasideda staigiai su dideliais skausmais, kartais su vėmimu.

Naujagimiai kūdikiai kartais serga geltlige, bet ji yra nepavojinga ir neilgai tęsiasi.

Gydymas. Čia trumpai paduodu gydymą geltligės, kuri prasideda po apsivalgymo pas jaunus žmones, sergančius skilvio ir žarnų kataru. Reikia gulėti lovoje. Maistas tokiems ligonims turi būti be riebalų ir be mėsos. Geltlige sergą ligonys nevirškina riebalų, be to, nuo riebalų geltligė didėja. Nepatartina valgyti žuvų ir kiaušinių. Tinkamiausias maistas yra įvairios košelės iš bulvių, kruopų, medus, vaisių sunka, konfitūrai, marmeladas, saldūs kompotai, saldi arbata, klijai, sausainiai, bulvės, morkos, burokai. Pienas galima gerti tik nugriebtas.

Valgyti kas 2—3 valandas, nedideliais kiekiais.

Gerti *Karlsbado* arba *Moršino druską.* 1/2 stiklinės šilto vandens ištirpdyti 1 šaukščiuką druskos ir išgerti gurkšniais per 1/2 valandos du kartus per dieną. Be to, galima gerti ramunėlių arbatą. Gerai veikia *Vichy tabletės* po 2 tabl. stiklinėje vandens. Prie dešiniojo šono (prie kepenų) dėti karštus sėmenų maišelius arba butelius su karštu vandeniu. Liga paprastai tęsiasi keletą savaičių. Gydytojo priežiūra yra reikalinga.

Gydytojas.

Nemalonus kvapas iš burnos.

Daugeliui žmonių, kvėpuojant, iš burnos juntamas nemalonus kvapas. Šis reiškinys yra nemalonus ne tik pačiam žmogui, iš kurio burnos juntamas blogas kvapas, bet ir tam, kuris arti jo randasi. Dėl to, toks asmuo, kuris turi tą ydą, yra nejaukus. Kiekvienam žmogui su juo nemalonu arti sėdėti ir kalbėti. Ypač jauniems žmonėms, kurie turi nemalonų kvapą, tenka patirti daug nemalonumų. Nuo jų visi šalinasi, nenori su jais susitikti, nors kitas ypatybes turėtų labai geras. Todėl atsiradus burnoje nemaloniam kvapui, būtinai tuo reikalu reikia rimtai susirūpinti ir pasistengti tą ydą pašalinti. Nemalonaus burnos kvapo priežasčių gali būti daug. Svarbiausios jų yra šios: nesveika ir nešvari burna ir nosis, kai kurios plaučių ligos, nesveiki viduriai, persivalgymas. Kalbant apie burną, pirmiausia reikia priminti, kad ji būtų švari. Ypač reikia dantis valyti, kad jie butų švarūs. Jeigu dantys nevalomi, tada ant jų ir tarp jų pradeda pūti maisto likučiai, atsiranda nuosėdos ir dėl to jaučiamas blogas kvapas. Be to, nemalonus kvapas gali atsirasti ir tada, kai dantų smegenys (dėsnos) pūliuoja, kai kuris nors dantys pradeda pūti, trunyti. Jeigu žmogus serga angina, turi polipus, tai irgi turi blogą kvapą. Blogas kvapas atsiranda, kai viduriai blogai virškina maistą, kai žmogus persivalgo ir atsiradusios dujos iš pilvo prasiveržia laukan pro burną.

Norint pašalinti blogą burnos kvapą, reikia dažnai valyti dantis, nesveikus dantis užplombuoti arba ištraukti, skalauti gerklę dezinfekuojančiais vaistais (pav. ramunėlių arbata), o jeigu tas nepadeda, tai kreiptis pas gydytoją, kuris nustatys, kodėl atsirado burnoje blogas kvapas ir kaip jis pašalinti. *j. j.*

Atsakymas Trakų Berželiui.

Tamsta klausi, kas tai gali būti, kad kartais atsikosti ir išspiauni baltos masės, kaip kruopų. Neparašėte, kiek tamsta, turite metų, ar sirgote kada nors plaučiais, ar šeimoje nieks nesirgo. Be to, svarbu žinoti, kaip tamsta jaučiatės, ar nenusilpęs, ar nekarščiuojate, ar nespiaudote kartais kraujais. Reikalinga pasirodyti gydytojui ir parodyti jam prispiaudžius stiklinėn skreplius.

Klausiate tamsta dar *apie guzą po krūtine,* žemiau duobelės, kuris po darbo padidėja ir skauda. Gaila, kad neparašėte, ar tas guzas yra minkštas ir ar pranyksta po nakties.

Iš to, kad guzas jau yra apie 8-ta metų, galima spręsti, kad tai yra nepiktybinis guzas (ne vėžys). Šioje vietoje gali būti trūkis (kyla). Apie tai buvo rašyta priešpaskutiniame „Ūkininko" numeryje. Jei tai yra minkštas guzas, kuris po nakties pranyksta arba labai sumažėja, tai greičiausia trūkis. Sunkiai dirbant, yra pavojinga, kad toks trūkis neįstrigtų. Tada yra reikalinga kuo greičiausia operacija. Patartina tamstai pasirodyti gydytojui.

Gydytojas.

Klausimai ir atsakymai

Kl. Karvės turi labai daug utėlių Iš kur jos atsiranda ir kaip jas išnaikinti? Karvės neliesos, gerai atrodo.

L. Žiburėlis.

Ats. Utėlės yra skurdo ir apsileidimo palydovės kaip pas žmones taip ir pas gyvulius. Jei karvės nevalomos ir dar silpnai šeriamos, tai gali lengvai užsikrėsti utėlėmis nuo kitų karvių. O atsiradus utėlių pas vieną karvę, nuo jos apsikrečia ir kitos. Taip pat yra ir su kitais gyvuliais. Tik kiekviena gyvulių rūšis turi tam tikrą skirtingą utėlių rūšį. Tai reiškia, kad karvės utėlės nepereina ant kiaulių ir priešingai.

Utėlė—patelė iškart sudeda apie 50 kiaušinėlių, glindomis vadinamų, kuriuos prilipdo prie gyvulio plaukų. Per trumpą laiką iš glindų išskyla utėlytės, kurios per 3—4 savaites visiškai užauga ir vėl toliau veisiasi. Tokiu būdu per trumpą laiką iš vienos patelės atsiranda tūkstančiai utėlių.

Utėlės iššaukia didelį odos niežtėjimą. Gyvuliai kasosi, trinasi ir prasitrina odą iki kraujų, o plaukai toje vietoje nuslenka. Paskui ant nuogos odos atsiranda pleiskanos, kurios lupasi kaip šašai. Utėlės gyvulį labai erzina, todėl sumažėja jų gamyba ir apetitas.

Gydymas. Pirmiausia gyvulius reikia, išvedus laukan, nukirpti. Su plaukais kartu nusikirps daugybė glindų ir utėlių. Nukirptus plaukus reikia surinkti ir sudeginti, kad nepatektų į tvartus. Nukirptus gyvulius reikia išprausti šiltu vandeniu su p i l k u o j u muilu (szare mydło), o kai išdžius jų oda, tada trečdalį kūno, pav., galvą, kaklą ir priekines kojas reikia įtrinti sieros mišiniu su vandeniu. Reikia nupirkti labai s m u l k i a i s u m a l t o s s i e r o s (kwiat siarczany albo wątroba siarczana) ir jos $^1/_2$ kg išmaišyti 10 litrų šilto vandens. Antrą dieną taip pat įtrinti kitą kūno trečdalį—krūtinę ir pilvą, o trečią dieną įtrinti likusią kūno dalį — kryžių ir paskutines kojas. Ketvirtą dieną išprausti gyvulius šiltu vandeniu su muilu ir vieną dieną palaukti.

Jei būtų reikalo, tai šį gydymą reikia pakartoti dar kartą. Žiemos metu šiuo būdu gydant gyvulius nuo utėlių, reikia gyvulius laikyti šiltuose tvartuose, kad jie neperšaltų, būdami sušlapinta oda. Taip pat gerus rezultatus duoda gydymas ir s a b a d y l o a c t u (ocet sabadillowy). Gerai veikia ir ž i b a l a s su s ė m e n ų a l i e j u m. Reikia imti 1 d a l į ž i b a l o ir 4 d a l i s s ė m e n ų a l i e j a u s ir, sumaišius, įtrinti odą. Taip pat galima utėlės naikinti ir n i k o t i n u, t a b a k o n u o v i r a l u s u m u i l u.

Kl. Turiu 4 karves ir visos šlapinasi su kraujais vasarą ir žiemą. Kai nusiperku sveiką karvę, tai ji pas mane pabuvusi taip pat pradeda su kraujais šlapintis. Laukai sausi, tik daug yra miškų.

L. Žiburėlis.

Ats. Ši liga vadinasi dar — m i š k i n ė g a l v i j ų l i g a. Ją sukelia tam tikri, labai maži gyviai, 5 kartus mažesni už raudonąjį kraujo rutuliuką, taigi matomi tik per mikroskopą. Šie gyviai gyvena karvių kraujuje. Karvės jais apsikrečia, ganydamosi drėgnuose miškuose. Ten, kur yra vabzdis mažo žirnio didumo pilkos plieninės spalvos, vadinamas I x o d e s r i c i n u s. Šis vambzdis perneša į galvijų kraują tuos mažus gyvūnėlius tada, kai įsikibęs į gyvulio odą geria kraują. Tada vabzdis, pradūręs savo geluoniu gyvulio odą, įleidžia į kraują tuos mažus parazitus su savo seilėmis. Bet ši liga nieko bendro neturi su pušelių būkučių ėdimu.

Ši liga pasireiškia pas galvijus už dviejų savaičių po apsikrėtimo parazitais. Pradžioje esti pakilusi gyvulio temperatūra iki 40—42° C. Gyvulys silpnai gromuliuoja, su ilgomis pertraukomis ir pagreitintai kvėpuoja. Antrą ar trečią dieną pienas pas karvę sumažėja ir jis esti truputį rausvos spalvos ir turi kartų skonį.

Šlapumas pradžioje yra silpnai raudonos spalvos, bet po kelių dienų pasidaro raudonai-bronzinės arba net juodai-raudonai—bronzinės spalvos.

Tada gyvulys yra nusilpęs, dažnai net jo raumens dreba ant menčių ir užpakalio Pusė galvijų dvesia nuo šios ligos. Jaunesni galvijai yra atsparesni, jų dvesia tik iki 10%.

Ši liga reikia gydyti, palaikant gyvulio jėgas ir užmušant parazitus gyvulio kraujuje. Karvėms reikia duoti gerti juodą kavą su degtine. Paimti $^1/_4$ kg šviežiai maltos juodos kavos, užpilti ant jos 1 litrą verdančio vandens, o kai atauš, įpilti dar 1 stiklinę spirito arba 2 stiklines degtinės. Visa tai padalyti į 2—3 porcijas ir duoti sergančiai karvei per dieną. Tą patį pakartoti antrą ir trečią dieną, naujai paruošus juodą kavą su degtine. Be to, dar reikia duoti karvei gerti 4 kartus per dieną meškauogių lapų nuoviralą (fol. uvae ursi). Kiekvienam kartui reikia imti 25 gr šitų lapų, užpilti verdančiu vandeniu, nusunkti, įpilti į butelį ir kai atauš, supilti karvei. $^1/_4$ šitų lapų pakanka 10 kartų. Jie perkami vaistinėje.

Kad užmušti parazitus, gyvenančius karvės kraujuje ir sukeliančius šią ligą, reikia daryti karvei t r i p a n o m ė l i n u m o (cĺękit trypanu) į t r ė š k i m u s į raumenis arba, dar geriau, į gyslas. Vienam įtrėškimui galima imti: 2 gr t r i p a n o m ė l i n u m o arba 200 gr „w o d y p r z e k r o p l o n e j". Šį įtrėškimą galima kartoti kas 2—3 dienas. Tačiau jį gali padaryti tik veterinarijos gydytojas ar felčeris.

Padarius tripano įtrėškimą, negalima per tris mėnesius gyvulio mėsos valgyti, nes ji per tą laiką esti visa mėlynai nudažyta.

Kad gyvuliai nesusirgtų kruvinu šlapinimu, reikia juos saugoti ganykloje nuo vabzdžių i x o d e s r i c i n u s, kurie šią ligą perneša gyvuliams. Todėl reikia dažnai gyvulius apžiūrėti, kai jie ganosi miške ar arti miško, ar tie vabzdžiai nesėdi įsikibę į gyvulių papilvę ar tešmenį. Jeigu surandame tuos vabzdžius, tai kuo greičiausia reikia juos nuo gyvulių pašalinti ir sunaikinti, o gyvulių ilgą laiką neleisti į tą vietą, o ganyti sausoje ganykloje.

Kl. Kiaulės turi daug dėlių ir todėl blogai ėda. Vieną paskerdžiau, tai radau pilnas žarnas vienų dėlių, panašių kaip esti pas žmogų. Kaip jas išnaikinti ir kaip nuo jų apsaugoti kiaules? *L. Žiburėlis.*

Ats. Gyvulys, apsikrėtęs dėlėmis, kartu su išmatomis pašalina ir dėlių kiaušinėlius. Tie kiaušinėliai, gulėdami ant žemės ar ganykloje, gali išbūti gyvi iki keliolikos savaičių. Juo ganykla yra drėgnesnė, juo tie kiaušinėliai gali ilgiau išgyventi.

Sveiki gyvuliai, ganydamiesi tokioje dėlių kiaušinėliais apkrėstoje ganykloje, su žole suėda ir tuos kiaušinėlius. Iš tų labai mažų kiaušinėlių, vos akimis pastebimų, gyvulio viduriuose išsirita mažos kirmėlaitės (lervos). Tos lervos prasigręžia pro žarnų sieneles ir su krauju patenka pro kepenis į plaučių pūslelės. Paskui iš ten prasigręžia pro plaučių bronchus, stemplę ir gerklę, patenka į ryklę, į skrandį ir žarnas. Lervos, taip keliaudamos gyvulio kūne, sukelia vietinius paerzinimus kepenyse ir plaučiuose. Jei tų lervų yra labai daug, tai ir paerzinimas esti labai didelis. Galutinai lervos, patekusios antrą kartą į žarnas, po 10—12 dienų užauga didelės pavirsta didelėmis ir vėl pradeda kiaušinėlius gaminti. Po 2 savaičių tie kiaušinėliai, kartu su išmatomis iškrenta laukan ir vėl užkrečia ganyklą.

Dėlės yra dvilytės: patinėliai yra mažesni, o patelės žymiai didesnės. Jų ilgumas yra nuo 15 iki 37 cm. Dėlės gali gyventi visų naminių gyvulių penybos kanale. Tačiau dažniausiai jas sutinkame pas arklius ir kiaules.

Gyvulys, kuris daug turi dėlių, nors būtų ir gerai šeriamas, pradeda liesėti, o jo išmatos esti su gleivėmis. Dažnai su išmatomis iš gyvulio išeina ir dėlės. Arkliai nuo dėlių dažnai suserga diegliais.

G y d y m a s. Prieš gydymą reikia per 24 valandas gyvuliui neduoti nieko ėsti, o tiktai duoti vandenį gerti. Po to arkliui reikia duoti nuo 8 iki 10 gr e m e t i k o (emetyk), kiaulėms — pagal didumą nuo 1 iki 2 gr emetiko. Emetikas arkliams reikia duoti su mažu kiekiu vandens, o kiaulėms, sumaišius su medaus šaukštu. Emetiko ir medaus mišiniu kiaulei ištepamas liežuvis.

Jei po tokio gydymo dar mažai išeina dėlių, tai kitą dieną tą gydymą galima pakartoti, bet tais atvejais geriau būtų pasiklausti veterinarijos gydytojo patarimo.

Kiaulėms taip pat galima duoti ir t e r p e n t i n ą, nuo 2 iki 5 gr, pagal kiaulės didumą. Terpentiną reikia sumaišyti su šaukštu medaus ir ištepti kiaulei liežuvį, o paskui duoti išgerti 100—200 gr ricinos su pienu. Šitas gydymas nepakartojamas.

Žemės ūkio gaminių kainos

Šių metų kovo 4 d., Vilniaus Javų-Prekių Biržos pranešimu, buvo mokama už 100 kg auks.

Rugiai	13 50—14.35
Kviečiai	18.25—19.50
Miežiai	15.50—16.50
Avižos	12.50—13.40
Sėmenys	52 50—53.50
Vikai	17.25—18.00
Lubinas (mėlynas)	10.75—11.25
Kvietinės sėlenos	10.25—10 75
Ruginės sėlenos	9.50—10.00
Sviestas 1 kg I rūšies urme	3.60
„ „ „ detal.	4.00
„ „ II rūšies urme	3.50
„ „ „ detal.	3.90
„ „ sūdytas urme	3.20
„ „ „ detal.	3.40
Kiaušinių 1 kg urme	1.20
„ „ detal	1.40

Wydawca-Leidėjas L. Cicėnas. Drukarnia-Spaustuvė „Ruch", Tatarska 6 Redaktor-Redaktorius Inž. M. Čibiras